
Bibliografie Industriële Archeologie & Industrieel Erfgoed in België (mei 1992)

door Peter Scholliers & Patrick Viaene
F.F.W.O. - V.U.B. De Bronsfabriek / La Fonderie. Brussel

Het behoud van industrieel-archeologisch belangrijke complexen door mentaliteitsverandering bij beleidsmensen en industriëlen moet objectief nummer één blijven. Vooral als het om het behoud van onroerend goed in oorspronkelijke context gaat. Doch soms is het behoud *in situ* niet haalbaar: dan blijft enkel het recupereren van de machines, werktuigen en archieven in museumcontext over.

Zoals hier met de impressionante lijnbaanwagen van de touwslagerij La Lys te Hamme, gerecupereerd door het MIAT (Gent).

Een sfeerbeeld.

(foto MIAT, Josiane Kisteman)

Bibliografie Industriële Archeologie & Industrieel Erfgoed in België (mei 1992)

Peter Scholliers & Patrick Viaene.
N.F.W.O.-V.U.B. De Bronsfabriek/
La Fonderie.

0. Selectie internationale werken
 - 0.1.naslagwerken & bibliografieën
 - 0.2.tijdschriften
1. Bibliografieën
2. Tijdschriften
3. Theorie, definities & methodologie
4. Historiografie
5. Bronnen
 - 5.1.iconografie
 - 5.2.documenten
 - 5.3.materiële bronnen
 - 5.4.mondelinge bronnen
6. Behoud, wetgeving & monumentenzorg
7. Renovatie, hergebruik & toerisme
8. Musea

9. Gidsen, inventarissen en routes
10. Regio & stad
 - 10.1. België
 - 10.2. Vlaanderen
 - 10.3. Antwerpen
 - 10.4. Limburg
 - 10.5. Oost-Vlaanderen
 - 10.6. West-Vlaanderen
 - 10.7. Wallonie
 - 10.8. Hainaut
 - 10.9. Liège
 - 10.10.Luxembourg
 - 10.11 Namur
 - 10.12.Brabant & Brussel/ Bruxelles
11. Productie & reproductie.
 - 11.1. land- en tuinbouw
 - 11.2. grond- en delfstoffen
 - 11.3. energie & motoren
 - 11.4. industrieën op agrarische basis
 - 11.5. textiel
 - 11.6. kleding
 - 11.7. metaal & non-ferro
 - 11.8. chemie

Afkortingen

Diss. = Dissertation

M.I.A.T = Museum voor Industriële Archeologie en Textiel

M & L = Monumenten en Landschappen

P.I.W.B = Patrimoine Industriel Wallonie - Bruxelles

TIC = Tijdschrift voor Industriële Cultuur.

TICCIH = The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage.

TGTIC = Tijdschrift voor de Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur.

Verhandl. = Verhandeling

VVIA = Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie.

11.9. glas

11.10.keramiek & steen

11.11.papier & drukkerijen

11.12.vervoer & communicatie

11.12.1.scheepvaart

11.12.2.spoorwegen, tram & bus

11.12.3.rijtuigen

11.12.4.post,telegraaf & telefoon

11.13.bouwnijverheid, huisvesting & architectuur

11.13.1.huisvesting

11.13.2.architectuur-geschiedenis

11.14.distributie, handel en stapelplaatsen

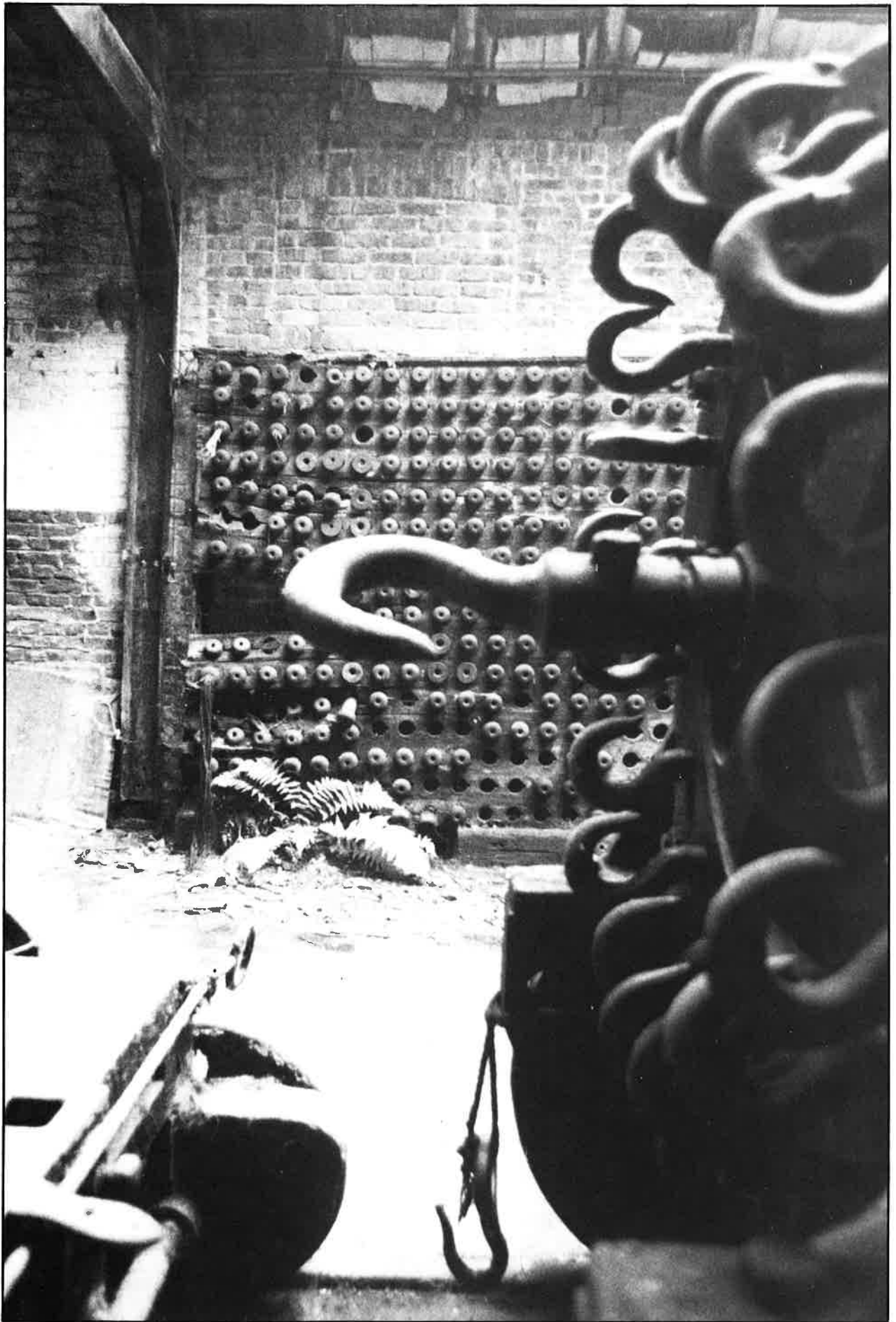
11.15.hygiëne & comfort

11.16.ontspanning & opvoeding

12. Historische geografie & vorming van het landschap

13. Geschiedenis van de techniek.

Index.

Ten geleide

Nummer 35 van het **Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur** was integraal gewijd aan een 'Bibliografie industriële archeologie & industrieel erfgoed in België'. Niet minder dan 744 titels van boeken, artikels en afstudeerwerken werden opgesomd. Via dertien rubrieken (met de subrubrieken: 50 onderverdelingen), een index op auteursnaam en *cross references* werd gepoogd de bibliografie zo toegankelijk mogelijk te maken.

Onderhavige lijst is een vervolg en een aanvulling. De nummering van de titels loopt gewoon door. Werken die na de afsluitdatum van de eerste lijst verschenen (i.e. mei 1991) en titels die om één of andere reden toen aan onze aandacht ontsnapten, worden in deze nieuwe lijst opgenomen. Zoals het geval met de eerste lijst, is ook hier niet gestreefd naar volledigheid: er werd geselecteerd. Hier dus geen werken over algemene economische en sociale geschiedenis, geen louter kunsthistorische artikels en evenmin boeken die niet over België handelen. Een restrictie wat dit laatste betreft: de "selectie internationale werken" (rubriek "O") bleef behouden, met de bedoeling titels te signaleren die belangrijk zijn op methodologisch of theoretisch vlak. Er werd nochtans ook een keuze gemaakt tussen de Belgische publicaties over industriële archeologie en industrieel erfgoed. Auteurs die zich herhalen, artikels die een te beperkte draagwijdte hebben e.d. worden niet opgenomen.

Waar mogelijk werd de uitgever vermeld, wat niet het geval was voor de eerste lijst.

(afgesloten op 30 mei 1992)

0. Selectie: internationale bibliografieën, tijdschriften & naslagwerken.

0.1. naslagwerken & bibliografieën.

(745) J. ALFREY & T. PUTNAM, *The industrial heritage: managing resources and uses*. Londen (Routledge), 1992.

(746) J.-Y. ANDRIEUX, *Le patrimoine industriel*. Paris (Presses Universitaires de France, "Que sais-je?", nr. 2657), 1992.

(747) A. BELTRAN & M. RUFFAT, *Culture d'entreprise et histoire*. Paris (Ed. d'Organisation Université), 1991.

(748) M. BINNEY e. a., *Bright future: the re-use of industrial buildings*. Londen (Save Britain's heritage), 1990.

(749) P. NIJHOF, *Industrial archaeology in the Netherlands*. in: *Industrial Archaeology Review*, XIII-2 (1991), p. 103-113.

(750) *Social history and industrial classification. A subject classification for museum collections. Vol. I. The classification*. Sheffield (University of Sheffield), 1983

(751) J. C. J. M. STARMANS & M. R. DARU-SCHOEMANN, *Industrieel erfgoed in Limburg*. Leeuwarden-Maastricht (Eisma bv.), 1990.

(752) H. STEVENS, *Hergebruik van oude gebouwen*. Zutphen (Terra), 1986.

(753) *TIMS Transactions of the First International Symposium on Molinology, Portugal 1965* (compiled by A. JESPERSEN). Lyngby (Danske Moller Venner), 1977.

(754) *TIMS Transactions of the Second International Symposium on Molinology, Denmark, 1969* (compiled by A. JESPERSEN). Lyngby (Danske Moller Venner), 1978.

(755) *TIMS Transactions of the Third International Symposium on Molinology, the Netherlands, 1973* (compiled by M. VAN HOOGSTRAETEN). Lyngby (Danske Moller Venner), 1973.

(756) *TIMS Transactions of the Fourth International Symposium on Molinology, Matlock, England, 1977* ed. by K. MAJOR, H. MAJOR, M. WATTS & J. WATTS. Londen (*Wind- and watermill section of the Society for the Protection of Ancient Buildings*), 1978.

(757) *TIMS (The International Molinological Society) Transactions of the Fifth Symposium, France, 1982* (ed. by Fédération Française des Amis des Moulins). St.-Maurice, 1984.

(758) *TIMS Transactions of the Sixth International Symposium on Molinology, Gent, 1985* (ed. by P. BAUTERS). Brussel (Levende molens), 1986.

(759) D. UZZELL, ed., *Heritage interpretation*. Londen - New York (Belhaven press), 1989, 2 vols.

(760) D. VAN LENTE, *Techniek en ideologie, 1850-1920*. Groningen (Wolters), 1988.

0. 2. tijdschriften.

1. Bibliografieën.

(zie ook nr. 842)

(761) P. SCHOLLIERS & P. VIAENE, *Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België*. in: *TGTIC*, 35 (1991-3), p. 3-33.

2. Tijdschriften.

(762) *Erfgoed van Industrie en Techniek*. Delft, 1992- . fusie van (nr. 038) *Industriële archeologie en Histechonicon*.

(763) *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 37, 1992 -1 voortzetting van (nr. 065) *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*.

3. Theorie, definities & methodologie.

(764) E. CLAUW, *Grasduinen in ons industrieel erfgoed*. in: *De Rode Vaan*, nrs. 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 en 37, 1990.

(765) J. STIENNON e. a., *L'archéologie industrielle*. in: *Dossiers du CACEF*, nr. 96 (1978).

4. Historiografie.

(766) P. VIAENE, *Zevende Internationaal Congres voor het Behoud van het Industrieel Erfgoed*. in: *TGTIC*, 32 (1990), p. 15-21.

5. Bronnen.

5. 1. iconografie.

(zie ook nrs. 829, 832)

(767) J. DAVID, *Beeldmateriaal en technieken. Richtlijnen bij het gebruik van de afbeeldingen als bron voor de geschiedenis van de technieken in Oostvlaamse Zanten*, LXIV (1989-3), p. 137-192.

(768) P.-P. DUPONT & C. HUBERTY, *De bronsgieterijen*. in: J. VAN LENNEP, red., *De 19e eeuwse Belgische beeldhouwkunst*. Brussel (Generale Bank), 1990, p. 241-283.

(769) M. HOEBANX, *Chocolat et publicité. L'histoire et chromos*. in: *Cahiers de la Fonderie*, XI (1991), p. 52-55.

(770) H. HOSTE, *Schilderkunst in geïllustreerde weekbladen, 1900-1914: een peiling naar de smaak. Een kritische beschrijving van iconografisch materiaal* (Verhandl. R. U. G.), 1990.

(771) C. A. M. KUYER, *Drie eeuwen kartografische geschiedenis van Brabant*. in: *Brabants Heem*, XL (1988-4), p. 167-180.

(772) J. RAU, *B. Fabronius en de lithografie in het midden van de 19e eeuw te Brugge*. in: *Brugs Ommeland*. (1990-3), p. 145-174.

Zelfs de populaire reeks 'Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen' waagde zich in haar jaargang 1989-1990 aan het thema: 'Industriële archeologie, het verleden voor onze toekomst'. En met succes. (uit: *Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen*, 27e jaargang-oktober/november/december 1989, nr. 4)

(773) S. REY & M. BRUWIER, *Arsène Détry, peintre de l'école de Mons*. Mons (Atelier des Arts), 1982.

(774) V. SMEDTS, *De fotografie als bron voor geschiedenis: methodisch onderzoek naar de mogelijkheden van de fotografie en toepassing op het foto-archief van Rekem*, ca. 1890-1960 (Verhandl., K.U.L.), 1990.

5. 2. documenten.

5. 3. materiële bronnen.

5. 4. mondelinge bronnen.

(776) F. CARTEUS, *Herinneringen uit mijn leven als textielarbeider*. in: *Annalen geschied- en oudheidkundige kring van Ronse en het tenement van Inde*, XL (1991), p. 129-141.

(777) M. DU BOIS, R. & T. WAGEMAKERS, *Mondelinge geschiedenis. Over theorie en praktijk van het gebruik van mondelinge geschiedenis*. Amsterdam (SUA), 1983.

(778) H. GAUS, B. DE GRAEVE, e. a., *Alledaagsheid en mondelinge geschiedenis*. Gent (Interfacultair centrum voor lerarenopleiding), 1983.

(779) G. VAN DEN ABEELLEN, *Geluid conserveren. Een groots avontuur van de hedendaagse beschaving*. Lezing gehouden te Middelburg (Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen), 1977.

6. Behoud, wetgeving & monumentenzorg.

(780) *Comprendre pour sauvegarder*. Brussel (Commission Française), 1985.

(781) J. DE SCHEPPER, *Brouwerijmouterij "De Snoek" te Alveringem*. in: *Drie jaar monumentenbeleid*. Brussel (Ministerie Vlaamse Gemeenschap), 1991, p. 15-17.

(781-b) E. LAGROU, *Kan monumenten- en landschapszorg gedecentraliseerd worden?* in: *De Belgische stad van vandaag: waarheen?* Speciaal nummer Driemaandelijks Tijdschrift Gemeentekrediet van België, nr. 154 (1985), p. 247-261.

(782) A. LINTERS, *Op de ruïnes van de industriële maatschappij*. in: *Over ruïnes en monumenten*. Openbaar kunstbezit in Vlaanderen, 1986-4, p. 153-157.

(783) P. VAN LINDT e. a., *Beschermde Vlaanderen*. Brussel (AROL), 1990.

7. Renovatie, hergebruik & toerisme.

(zie ook nrs. 745, 748, 752, 759, 812)

(784) D. DAMOISEAU, *Projet de reconversion des moulins de Beez en centre pour PME*. Brussel. Diss., Institut supérieur d'architecture, 1988.

(785) A. DOORNAERT & P. VERMEYLEN, *Le recyclage des bâtiments industriels à Bruxelles*. in: *Deux propositions pour revitaliser les zones centrales défavorisées de l'agglomération bruxelloise*. Brussel (Fondation Roi Baudouin), 1986.

(775) Ph. TOMSIN, *'La Houillère' de Leonard Defrance. Approche de la technologie dans l'iconographie*. in: *Patrimoine Industriel*, nr. 22, 1992, p. 3-19.

(786) J. DUPRE, e. a., *Restauration des magasins Waucquez*. Brussel (Min. Travaux Publics), 1989.
 (787) A. LINTERS & G. DALED, *De Nieuwe Molens vóór de renovatie*. Brugge (Marc Van de Wiele), 1991.

8. Musea.

(zie ook nrs. 750, 809, 874)

(788) R. DE HERDT, *Kernbestand-deel van het limonademuseum in het MLAT*. in: TGTIC, 34 (1991), p. 35-39.
 (789) R. HALLEUX, P. BRICTEUX & P. LEFEBVRE, *Maison de la Metallurgie de Liège*. in: Trésors des musées de Liège, Cat. Galerie CGER. Liège (CGER), 1990.
 (790) J.-M. HOREMANS, *Le Musée de l'Imprimerie*. Liège (Pierre Mardaga), 1987.
 (791) J. LEBLOIS, *Guide du musée de la pierre et du marbre à Basecles*. Sl. (Collection des guides de l'ASPB), 1981.
 (792) R. LEBOUTTE, *Archéologie industrielle et culture matérielle à travers les collections du Musée du Fer et du Charbon*. in: Bulletin Société Industrielle de Mulhouse, 1986, nr. 3-4, p. 95-101.

9. Gidsen, inventarissen & routes.

(zie ook nrs. 809, 839, 840, 892)

(793) J. ARON, e. a., *Guide d'architecture moderne à Bruxelles, 1890-1990*. Brussel (D. HATIER), 1990
 (794) A. ARTZ, *Fietsen en wandelen langs oude spoorlijnen in Nederland en België*. Rijswijk (Elmar bv.), 1986.
 (795) T. BRULARD e. a., *Itinéraire de la pierre et de la bonneterie dans le Hainaut Occidental. 32 km autour de Beloeil, de Blaton à la Mer de Sable*. Bruxelles (Soc. Royale Belge de Géographie), 1992.
 (796) M. BRUWIER, J. LIEBIN e. a., *La région du Centre. Memoire et patrimoine industriels. Itinéraires thématiques, 1990-1991 (La métallurgie, les brasseries, les verreries, la pierre bleue, les charbonnages)*. La Louvière (Ecomusée du Centre), 1990.
 (797) G. DESEYN, *Bronwater- en limonadebedrijven in Oost-Vlaanderen*. in: TGTIC, 34 (1991), p. 41-47.
 (798) G.-H. EVERAERTS e. a., *Itinéraire du sable. 36 km dans l'ouest du Brabant wallon et ses confins hennuyers depuis le bois de la Houssière jusqu'à Braine-l'Alleud*. Brussel (Soc. Royale Belge de Géographie), 1991.
 (799) J. -P. GRIMMEAU & D. ISTAZ, *Itinéraire du patrimoine résidentiel bruxellois. 15 km et 16 km*

à la découverte des paysages résidentiels aristocratiques, bourgeois, ouvriers et sociaux. Brussel (Soc. Royale Belge de Géographie), 1992.

(800) A. HIMLER, *Antwerpen-Zuid, havenkwartier in verandering. Een wandeling langs kaaien, pakhuizen en industrie*. in: P. NIJHOF, red., *Langs pakhuizen, fabrieken en watertorens*. Utrecht (Kosmos), 1991, p. 163-177.

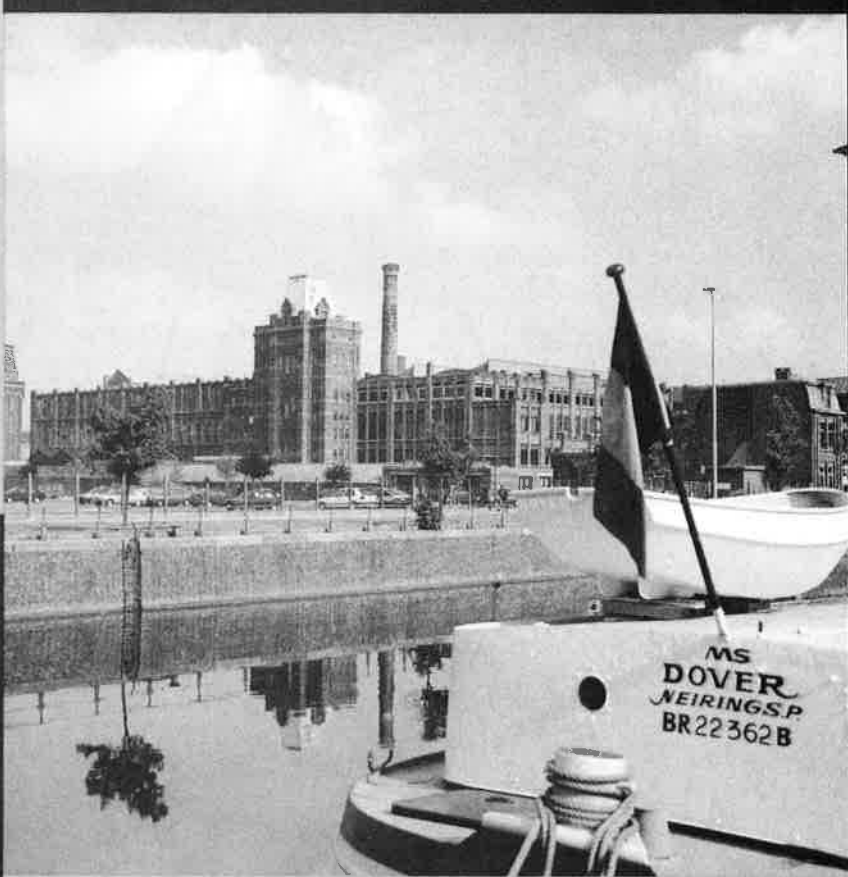
Het industrieel-archeologisch 'toerisme' is in de eerste plaats gediend met een grondige inventarisatie van het roerend en onroerend erfgoed, en met de ontsluiting ervan door wandel-, fiets- en autoroutes.

(Patrick VIAENE, *Industriearchäologie in Belgien, Ein Führer zu Museen und Denkmälern*, uitgegeven door het Westfälisches Industriemuseum: industriële archeologie in België in de kijker gezet, 1991)

Westfälisches
Industriemuseum

Kleine Reihe 7

Landschaftsverband Westfalen-Lippe

Patrick Viaene

Industriearchäologie in Belgien

Ein Führer zu Museen und Denkmälern

In *Langs pakhuizen, fabrieken en watertorens* zijn twaalf avontuurlijke routes langs bijzondere industriële monumenten in Nederland én België beschreven. Elke route start in een museum voor een eerste verkenning en is voorzien van een routekaart en vele afbeeldingen. België is vertegenwoordigd door de steenbakkerijen van de Rupelstreek, het havenkwartier Antwerpen-Zuid en het industrieel en sociaal patrimonium van Gent. (Peter NIJHOF e.a. *Langs pakhuizen, fabrieken en watertorens. Industrieel-archeologische routes in Nederland en België*. Uitgeverij Kosmos-Utrecht/Antwerpen)

(801) *Inventaire des sites industriels wallons intéressants aux points de vue architectural et historique*. Liège (P. I. W. B. /S. E. G. E. F. A.), 1992 (werkdokument).
 (802) *Inventaire visuel de l'architecture industrielle de l'agglomération de Bruxelles*. Brussel (Archives d'architecture moderne), 1984, 23 vols.
 (803) *Inventaris van de volkswoningen te Brussel / Inventaire des*

logements sociaux à Bruxelles. Brussel (staatssecretariaat van het Brussels gewest), 1985.
 (804) D. ISTAZ & G.-H. EVE-RAERTS, *Itinéraire d'une commune du Brabant Wallon. 24 km à travers Braine-l'Alleud, de l'ancien bourg à l'habitat péri-urbain*. Brussel (Soc. Royale belge de Géographie), 1991.
 (805) P. J. M. RUTTEN, *In het spoor van de koolputters. Oorsprong en ontwikkeling van de mijnbouw in Nederland, België en Duitsland*. in: P. NIJHOF, red., *Langs pakhuizen, fabrieken en watertorens*. Utrecht (kosmos), 1991, p. 138-149.
 (806) P. J. M. RUTTEN, *Veranderend landschap: steenbakkers aan de Rupel. Het industrieel verleden van de Rupelstreek*. in: P. NIJHOF, red., *Langs pakhuizen, fabrieken en watertorens*. Utrecht (Kosmos), 1991, p. 150-162.
 (807) G. VANSCHOENBEEK, *Onroerend rood. Het Gentse oeuvre au rouge. Wandeling langsheen de bouwkundige geschiedenis van het socialistisch Gent*. Gent (AM-SAB), 1991.
 (808) P. VIAENE, *Gent. Textiel, metaal, bier en beluiken. Een fietstocht langs het industrieel en sociaal patrimonium van Gent*. in: P. NIJHOF, red., *Langs pakhuizen, fabrieken en watertorens*. Utrecht (Kosmos), 1991, p. 178-192.

LANGS PAKHUIZEN FABRIEKEN EN WATERTORENS

PETER NIJHOF e.a.

*Industrieel-archeologische routes
in Nederland en België*

10. Regio & stad.

10. 1. België.

(zie ook nrs. 868, 897, 898, 920, 922, 923, 924, 925).

(809) P. VIAENE, *Industriearchäologie in België. Ein Führer zu Museen und Denkmälern*. Münster (LOK-Report, Westfälisches Industriemuseum, Kleine Reihe 7), 1991.

10. 2. Vlaanderen

10. 3. Antwerpen

(zie nrs. 800, 872, 874, 908)

10. 4 Limburg

(zie ook nrs. 852, 893)

(810) B. DE MEULDER, *De drie gedaanten van Waterschei: cité industrielle, cité jardin, banlieu radieuse*. in: TGTC, 36 (1991), p. 25-36.

(811) S. LOENDERS e. a., *Van landbouwgemeenschap tot geïndustrialiseerde gemeente*. in: Het oude land van Loon, XLIV (1989), p. 399-485 ('Lommelnummer').

10. 5. Oost-Vlaanderen.

(zie ook nrs. 797, 807, 808, 856, 890, 914, 921)

- (812) R. DE HERDT, *Toeristisch ontsloten. . . Ons industrieel erfgoed*. in: *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, mei-juni 1991,3, p. 5-15.
- (813) R. DELPORTE, *De Gentse beuliken (19e eeuw)*. Verhandl., R.U.G., 2 vols., 1976.
- (814) M. DE NEVE, *Kinderarbeid te Gent van 1830 tot 1914*. in: *TIC*, 37 (1992), p. 4-45.
- (815) A. JANSSENS, *Industrieel erfgoed. IX. De bandslager in het land van Nevele. X. De stoommelkerij St. Mauritius te Nevele*. in: *Het Land van Nevele*, XX (1989), p. 35-47 en 91-126.
- (816) E. LEROU, *Gentse haven- en kanaalzone, industriële steekkaarten*. in: *Tijdschrift GOV-Heraut*, 1980-1985 (Gent Gidsenbond van Gent en Oost-Vlaanderen).
- (817) A. LINTERS, *La mise en valeur du patrimoine industriel à Gand*. in: *Actes du colloque Patrimoine industriel, stratégie pour un avenir*. Lille, 1983, p. 59-64.
- (818) A. LOECKX, *WIG 91, woning in Gent, eerste uitgave. Architectuur voor een vergeten stuk stad*. in: *TGTIC*, 36 (1991), p. 39-51.
- (819) G. VAN DE CASTEELE & M.-C. VANDENBROEK, *De drinkwatervoorziening te Gent van 1886 tot 1923*. Verhandl., R. U. G., 1977.

10. 6. West-Vlaanderen.

(zie ook nrs. 772, 787, 875, 876, 877, 882, 890, 892, 903, 909, 911).

- (820) Ph. GHESKIERE, *De aanleg van de Kortrijkse stationswijk, 1837-1847*. in: *De Leiegouw*, XXXI (1989), p. 167-199.
- (821) M. MESTDAGH, *Torhout 1750-1950. Twee eeuwen stadsgeschiedenis*. Brugge (Marc Van de Wiele), 1989.

10. 7. Wallonie.

(zie ook nrs. 801, 851, 857, 912, 926).

- (822) N. MARCHAL & J. MARCHAL, *Moulins à eau en Wallonie*. Louvain-la-Neuve (Centre Belge d'Histoire Rurale), 1982.

10. 8. Hainaut

(zie ook nrs. 796, 847, 848, 849, 871, 878, 880, 885, 891, 892)

- (823) A. AUQUIER, *Le Borinage minier raconte. Terre de feu, de souffrances, de combats*. Quaregnon, 1989.
- (824) G. BAVAY, *De l'ancien au nouveau monde. Révolution dans les carrières de Soignies à la fin du XIXe siècle*. in: *Musée de la pierre. Bulletin de l'asbl Les amis du musée de la pierre*, 1989-4, p. 15-18.
- (825) G. BAVAY, J. DEVESELEER & P. HAZEBROUCQ, *Les moulins de l'entité de Soignies de l'ancien*

- regime à nos jours*. Soignies, 1988.
- (826) R. FOULON, *Marchienne où l'histoire et le passé industriel dialoguent ensemble*. in: *Hainaut Tourisme*, 264 (fev. 1991), p. 21-23.
- (827) F. JURION-DE WAHA e. a., *Autour du Grand-Hornu. Des pierres pour le dire/Omtrent Grand-Hornu. Monumenten be-leven*. Brussel (Fondation Roi Baudouin-Credit Communal), 1991.
- (828) H. WATELET, *Un site exceptionnel d'archéologie industrielle en Belgique: les établissements et la cité ouvrière du Grand-Hornu 1820-1835*. in: *Journal of the Canadian Historical Association*, new series no. 1, 1991, p. 273-292.

(foto Josiane Kisteman, MIAT)

10. 9. Liège.

(zie ook nrs. 864, 865, 866, 869, 873, 884, 913, 926)

(829) P. BARE, *Herstal en cartes postales et photos anciennes*. Liège (Biblio), 1989, 2 vols.

(830) *Jumet, nos industries du passé: exposition*. Brussel (CARHOP), 1988.

(831) *Patrimoine. Un capital pour l'avenir de Verviers*. Verviers, 1989.

(832) L. PIRONET, *Bons baisers de Spa ou les sites spadois disparus ou modifiés, en cartes postales illustrées*. in: *Histoire et archéologie spadoise*, XV (1989), p. 77-87.

10. 10 Luxembourg.

10. 11. Namur.

(zie nrs. 867, 919)

(833) J.-P. DEVROEY & J.-J. VAN MOL, eds., *La condition ouvrière en région Dinantaise au XIXe siècle. Le rapport du dr. Didot de 1847*. Treignes (Ecomusée de Treignes, ed. D. I. R. E.), 1991.

(834) A. JACQUES & A. PROUVEUR, *L'histoire des moulins à Namur aux XIXe et XXe siècles*. Jambes (Edico), 1990.

10. 12. Brabant & Brussel/Bruxelles.

(zie ook nrs. 771, 785, 786, 793, 799, 802, 803, 858, 860, 863, 879, 888, 894, 900)

(835) M. DE BEULE & J. PUISANT, *Impact urbanistique de l'industrialisation sur Bruxelles*. Brussel (U. L. B., Fac. philo. et lettres), 1991.

(836) B. DESSY, e. a., *Forges de Clabecq. Mémoires*. Brussel (C & C. B.), 1992.

(837) B. DETHIER, *Les friches industrielles à Bruxelles* (diss. U.L.B.), 1987.

(838) J. D'OSTA, *Dictionnaire historique des faubourgs de Bruxelles*. Brussel (Paul Legrain), 1989.

(839) G. HECQ ed., *Journée du patrimoine. Région de Bruxelles-capitale*. Brussel (Région de Bruxelles-capitale), 1991.

(840) M. HOFACK ed., *Open monumentendag. Brussels hoofdstedelijk gewest*. Brussel (Brussels hoofdstedelijk gewest), 1991.

(841) L. MOTOQUIN & C. SCHAUT, *Bruxelles, d'un canal à l'autre*. Brussel (CFC-editions), 1991.

(842) S. STEFFENS, *Etude sur l'impact urbanistique de l'industrialisation à Bruxelles (1846-1988)*. Deuxième partie. *Bibliographie de l'industrie de la région bruxelloise*. Brussel (U.L.B. - La Fonderie), s. d.

(843) G. VANDERHULST, *'Cachez cette industrie que je ne saurais voir'. Quelques réflexions abruptes sur un avenir industriel bruxellois*. in: *Cahiers de la Fonderie*, XI (1991), p. 2-7.

(844) R. WIELANDTS, *Het gebouw van het N. I. R. 50 jaar. Een herdenking en herdenking*. Brussel (B. R. T.), 1985.

11. Produktie & reproductie

(845) B. MERENNE-SCHOUMAKER & C. VANDERMOTTEN, *De industrie*. in: *Geografie van België*. Brussel (Gemeentekrediet), 1992, p. 357-397.

11. 1. land- & tuinbouw.

(846) J. VERCHEVAL-VERVOORT, R. WILLAUME e. a., *La révolution alimentaire à l'aube du marché européen*. Charleroi (Archives de Wallonie), 1991.

11. 2. grond- & delfstoffen.

(zie ook nrs. 805, 823)

(847) G. BAVAY, *Retrospective et prospective: l'archéologie industrielle et les carrières de Soignies*. in: *Archéologie et patrimoine industriels en Hainaut, bilan et perspectives*. Mariemont, 1985, p. 12-25.

(848) H. BOSSEAU, *Maîtres et ouvriers de carrière à Ecaussines, à Soignies et à Neufvilles (1900-1910)*. Diss. U. L. B., 1982.

(849) J.-P. DUCASTELLE, *La pierre de Maffle, ses bancs, ses qualités, ses défauts*. in: *Mélanges Albert Delcourt. Etudes et documents du Centre d'histoire et d'archéologie d'Ath*, VIII (1989), p. 95-109.

(850) S. DUFOUR, *Les ardoiseries. Les vallées d'Aisne et des Allunes*. Bertrix (Foyer Culturel), 1990.

(851) R. LEBOUTTE, *Das Erbe des Bergbaus in Wallonien*. in: *Anschnitt*, 41 (1989, 1-2), p. 75-80.

(852) B. VAN DOORSLAAR, *Das industrielle Erbe des Steinkohlenbergbaus in Kempenland (Belgiën)*. in: *Anschnitt*, 41 (1989, 1-2), p. 80-86.

(853) J. VERCHEVAL-VERVOORT, e. a., *Terrils*. Brussel (Vie ouvrière), 1978.

11. 3. energie & motoren.

(zie ook nr. 822)

(854) *Histoire de nos moulins et histoires d'eaux*. Ecaussines (Centre Information et d'histoire locale d'Ecaussines), 1988.

(855) A. LINTERS, *Eeuwen stoom*. Gent (V. V. I. A.), 1988.

(856) A. STROOBANTS, *De stedelijke gasfabriek te Dendermonde (1853-1907)*. in: *Liber amicorum A.*

De Vos. Evergem (Gemeentebestuur), 1989, p. 161-166.

11. 4. industrieën op agrarische basis.

(zie ook nr. 797)

(857) L. ROBERTS, *Les glaciers à glace naturelle de Wallonie*. Liège, 1989.

(858) N. ROSSEL, *Leonidas, l'esprit de famille*. in: *Cahiers de la Fonderie*, XI (1991), p. 35-40.

(859) P. SCHOLLIERS, *Chocolat, machines, travail et salaires vers 1900*. in: *Cahiers de la Fonderie*, XI (1991), p. 10-17.

(860) V. UYTTEBROECK, e. a., *La Raffinerie tirlemontoise 1838-1988/De Tiense Suikerraffinaderij 1838-1988*. Antwerpen (Esco), 1988.

(861) M. VAN DEN BOSSCHE, *Chocoladevorm-makers of 'moulisten'*. in: *Oostvlaamse Zanten*, LXIV (1989-3), p. 201-214.

(862) G. VERHEEKE, *Het minerale water - spuitwater - limonades*. in: *TGTIC*, 34 (1991), p. 3-33.

(863) A. WOUTERS, *L'industrie frigorifique à Bruxelles (1870-1914)*. in: *Cahiers de la Fonderie*, XI (1991), p. 56-64.

11. 5. textiel

(zie nr. 776)

11. 6. kleding.

11. 7. metaal & non-ferro

(zie ook nr. 789)

(864) M. COPPE, *Les travailleurs aussi fabriquent l'histoire de la F. N., 1889-1989*. Liège (Fondation A. Renard), 1989.

(865) A. FRANCOTTE, C. GAIER, *Browning-F. N. 100 ans d'armes de chasse et de guerre*. Brussel (Hatier), 1989.

(866) L. WILLEM, *450 ans d'Espérance. La S. A. Metallurgie d'Espérance-Longdoz de 1519 à 1969 (série Technologie et tradition industrielle)*. Alleur (Ed. du Peron), 1990.

(867) L. WILLEM, *Les laminoirs à cuivre de Moulins-Anhée. Sauvetaige d'un complexe industriel en peril*. Charleroi, 1989.

11. 8. chemie.

11. 9. glas.

(868) L. ENGEN, ed., *Le verre en Belgique des origines à nos jours*. Brussel (Mercator), 1989.

(869) J. PHILIPPE, *Le Val Saint-Lambert, ses cristalleries et l'art du verre en Belgique*. Liège (Le Peron-Wahle), 1989.

11. 10 keramiek & steen

(zie ook nrs. 796, 806, 824)

(870) M. GILSON, *L'industrie de la terre cuite dans nos régions*. in: Mémoire de la Basse-Sambre, VI (1989), 3-10.

(871) J. LEFEBVRE & T. THOMAS, red., *150 ans de création et de traditions faièncières Boch-Keramis, La Louvière*. La Louvière (Ville de La Louvière), 1991.

11. 11. papier & drukkerijen.

(zie ook nr. 790)

(872) V. BOONE, *De speelkaarten-industrie in Turnhout van 1829 tot 1914 en zijn uitrusting / L'industrie cartière à Turnhout de 1829 à 1914 et son équipement*. Brussel (Institut sup. d'histoire de l'art et d'archéologie), 1987-88.

(873) W. KAEFER, *Histoire du papier: sa fabrication, les papeteries de Malmédy*. Malmédy, 1988.

(874) E. VAN AUTENBOER & F. CREMERS, *Turnhout, of speelkaarten voor de wereld*. Turnhout (Nationaal museum van de speelkaart), 1990.

11. 12. vervoer & communicatie.

(875) D. DEVOLDER, *Geschiedkundig overzicht van het openbaar vervoer in de streek van Izegem, Kortrijk, Menen, Moeskroen vanaf 1834 tot 1914*. Brugge (eigen beheer), 1982.

(876) D. DEVOLDER, *Geschiedkundig overzicht van het openbaar vervoer in de streek van Diksmuide, Ieper, Poperinge, Roeselare en Tielt vanaf 1838 tot 1914*. Brugge (eigen beheer), 1982.

11. 12. 1. scheepvaart.

(zie ook nr. 816)

(877) F. ACKX, *De ontstaansgeschiedenis van het kanaal Roeselare-Leie (1830-1880)* (Verhandl. V. U. B., 1992).

(878) C. BAYOT, *10 Jahre Ausdauer im Dienste des Canal du Centre in België*. in: TDK. Technische Kultur Denkmale, 16, april 1988, p. 23-29.

(879) *Bruxelles, grand port fluvial*. Brussel (Ministère des affaires économiques), s. d.

(880) A. DAGANT & P. VANBELINGEN, *Les canaux et chemins de fer charbonniers dans le Centre. Tome I. Les canaux*. Haine-St.-Pierre (Cercle d'histoire et de folklore H. Guillemin), 1982.

(881) J. DELMELLE, *Histoire de la navigation et des ports belges*. Brussel (Ed. Paul Legrain), 1982.

(882) R. DE PAEPE, *Het aanleggen van het kanaal Kortrijk-Bossuyt*. in:

Koninklijke geschied- en oudheidkunde kring Kortrijk, XLVII (1980), p. 155-182.

(883) A. GEUSSENS, *Het Albertkanaal*. in: Heidebloemeke, XLVIII (1989-3), p. 81-114.

(884) J. LEJEUNE, *Les plans inclinés de Liège: aperçu complet de leur histoire longue de plus de 150 ans!* Rocourt (J. Lejeune), 1988.

(885) P. NOTTEGHEM, *La canal du Centre du point de partage Montchanin, Ecuisses. Dires et images*. Montchanin (Office municipal de la culture et des loisirs), 1983.

(886) J. STRUBBE, *De Belgische zeehavens / The ports of Belgium. A heritage for the future*. Tielt (Lannoo), 1987.

'Fietsen en wandelen langs oude spoorlijnen in Nederland en België' (zie ook 9. Gidsen, inventarissen & routes, nr. 794). Het industrieel-archeologisch toerisme zit in de lift.

Voor een volgend nummer van het TIC is een fietstocht langsheen de oude spoorwegberm van de lijn Gent-Eeklo via Langerbrugge, Zelzate, Assenede, Bassevelde, Lembeke, Kaprijke in voorbereiding. Een tip voor één der eerste lentedagen van volgend jaar?

Op de foto: het oude rolhekken van de spoorwegovergang nabij Zelzate. (foto Guido Deseyn)

11. 12. 2. spoorwegen, tram & bus.

(887) M. COLLE-MICHEL, M. LAFUT & R. LEBOUTTE, *L'introduction des chemins de fer en Belgique*. in: Bulletin Société Industrielle de Mulhouse, 1986, nr. 3-4, p. 49-76.

(888) J. DELMELLE, *Geschiedenis van het openbaar vervoer te Brussel/Histoire des transports publics à Bruxelles*. Brussel (M. I. V. B.), 2 vols., 1976, 1980.

(889) *150 jaar spoorweg Gent-Kortrijk*. in: De Leiegouw, XXXI (1989-3, themanummer).

(890) I. HOSTE, e. a., *Op het goede spoor: 150 jaar ijzeren weg te Aeltre, Bellem, Aeltre-Ste.-Marie*. Aalter, 1988.

(891) D. LEMAIRE, *De spoorwegen tussen Charleroi en La Louvière (1830-1880)* (verhandl., K. U. L.), 1990.

(892) A. PILLEN, *Gids voor de spoorlijn Kortrijk-Brugge*. Rumbekke-Roeselare (Westvlaams verbond van Kringen voor Heemkunde), 1991.
(893) M. VAN DER EYCKEN, *Een spoorweg door de heide: de lijn Hasselt - Maaseik en de s. a. du Chemin de fer de Maaseyck*. in: *Het oude land van Loon*, XLI (1986), p. 159-188.

11. 12. 3. rijtuigen.

(894) F. R. BOILEAU, *Voitures de pompiers à Bruxelles: historique des véhicules automobiles des services d'incendie de l'agglomération bruxelloise: 1907-1987*. Brussel, 1987.
(895) P.-Y. THOMAS, *Design auto Belge, passé present avenir. Des anciens carrossiers aux designers actuels*. Ramet-Flemalle (Centre Wallon d'Art Contemporain), 1991.

11. 12. 4. post, telegraaf & telefoon.

(896) P. VERHOEST, *De maatschappelijke en technologische constructie van de Belgische telefoonnetten in de 19e eeuw: een structurele analyse*. in: H. VERSTRAETEN & P. PERCEVAL, eds., *Media en maatschappij*, I, Brussel (VUB-Press), 1991, p. 211-228.
(897) P. VERHOEST, J. -P. VERCRUYSSSE & Y. PUNIE, *Telecommunicatie en beleid in België 1830-1991*. Amsterdam (O. Cramwinckel), 1991.

11. 13. Bouwnijverheid, & architectuur & huisvesting.

(zie ook nrs. 810, 813)

(898) H. VAN DER HAEGEN, *De steden*. in: *Geografie van België*. Brussel (Gemeentekrediet), 1992, p. 427-482.

11. 13. 1. Huisvesting.

(899) F. ADRIAENSEN, *Dr. Adolphe Burggraeve: arbeider als patiënt, stad als panoptikum*. in: *TGTIC*, 36, 1991, p. 5-23.
(900) M. CASSIERS, M. DE BEULE, e. a., *Bruxelles, 150 ans de logements ouvriers et sociaux*. Brussel (DIRE/ZEG), 1989

11. 13. 2. Architectuurgeschiedenis.

(zie ook nrs. 818, 844, 910)

(901) B. DE CORTE, *Het tijdperk van een nieuwe technologie: het beton*. in: M. DUMOULIN e. a., *Franki. Een wereld bouwen*. Tielt (Lannoo), 1992, p. 19-26.
(902) R. DE HERDT, *Het MIAT en Horta's volkshuis*. in: *TGTIC*, 33, 1991, p. 5-20.

(903) W. DUCHEYNE, *De gevangenis aan het Pandreitje te Brugge, 1689-1989*. Brugge (Marc Van de Wiele), 1989.

(904) M. DUMOULIN, e. a., *Franki. Een wereld bouwen*. Tielt (Lannoo), 1992.

(905) A.-M. DUTRIEUE, *De industriële bouw*. in: M. DUMOULIN e. a., *Franki. Een wereld bouwen*. Tielt (Lannoo), 1992, p. 107-118.

(906) *Les écuries royales*. Brussel (Régie des Batiments), 1990.

(907) E. HELIN, *De beheersing van de techniek*. in: M. DUMOULIN e. a., *Franki. Een wereld bouwen*. Tielt (Lannoo), 1992, p. 53-66.

(908) L. VAN LANGENDONCK, H. VERMOLEN & A. MALLIET, *Het provinciaal archiefgebouw te Antwerpen*. in: *M&L*, XI, 1992, p. 20-27.

11. 14. Distributie, handel & stapelplaatsen.

(zie ook nr. 758)

(909) W. TILLIE & S. COSSEY, *Van alle markten thuis: 800 jaar Vrijdagmarkt Poperinge*. Poperinge (Heemkundige kring), 1988.

11. 15. Hygiëne & comfort.

(zie ook nr. 819)

11. 16. Ontspanning & opvoeding.

(910) W. BRULS & D. VAN HOOFF, *Grand hotels van de Benelux*. Amsterdam (Bataafsche Leeuw), 1991.

(911) M. BRUNEEL, *Anderhalve eeuw Kuurnse kermis*. in: *De Leiegouw*, XXXIII (1991-2), p. 175-214.

(912) G. CONVENTS & B. GARANT, *Le cinématographe et la foire. Foires et forains en Wallonie*. Liège (Musée de la Vie Wallonne), 1989.

(913) C. GOVAERTS, *Toerisme en thermalisme in het koninklijk kuuroord Spa (1850-1914)* (verhandl. K. U. L.), 1990.

(914) R. MARTENS, *De oude sterrewacht van de Rijksuniversiteit Gent*. in: *TGTIC*, 32 (1990), p. 3-13.

(915) H. SONET & R. STALLAERTS, *De bloeiperiode van de bioscoop*. in: 1951-1991. Een tijdsbeeld. Brussel (Paleis Schone Kunsten), 1991, p. 107-116.

(916) R. SONET & R. STALLAERTS, *De eigen produktie komt op gang*. in: 1951-1991. Een tijdsbeeld. Brussel (Paleis Schone Kunsten), 1991, p. 231-240.

(917) R. SONET & R. STALLAERTS, *De tijd van de professionals*. in: 1951-1991. Een tijdsbeeld. Brussel (Paleis Schone Kunsten), 1991, 359-368.

(918) R. STALLAERTS, *Rode glamour: bioscoop, film en socialisti-*

sche beweging. Gent (Provinciebestuur Oost-Vlaanderen), 1989.

(919) C. THIMISTER, *Le cinéma à Namur de 1930 à 1935* (diss. U.C.L.), 1990.

12. Historische geografie, vorming van het landschap.

(zie ook nrs. 820, 821)

(920) *De Belgische stad van vandaag: waarheen?* in: Speciaal nummer Driemaandelijks Tijdschrift Gemeentekrediet van België, nr. 154 (1985).

(921) R. DE MEIRSMAN, *Het steengelaag te Stekene. Een beschermd landschap*. in *M&L*, XI, 1992, p. 8-19.

(922) H. KEERIS, e. a., *De economische ruimte en de ruimtelijke ordening*. in: *Geografie van België*. Brussel (Gemeentekrediet), 1992, p. 537-584.

(923) M. SMETS, *Een tijd van vertouwen*. in: 1951-1991. Een tijdsbeeld. Brussel (Paleis Schone Kunsten) 1991, p. 59-72.

(924) M. SMETS, *Een tijd van zelfsprekendheid*. in: 1951-1991. Een tijdsbeeld. Brussel (Paleis Schone Kunsten) 1991, p. 189-196.

(925) M. SMETS, *Een tijd van aarzeling en uitdaging*. in: 1951-1991. Een tijdsbeeld. Brussel (Paleis Schone Kunsten) 1991, p. 317-324.

13. Geschiedenis van techniek.

(zie ook nrs. 767, 775, 907)

(926) R. GOSSELIN, *L'évolution des techniques au pays de Liège et en Wallonie aux environs de 1789*. in: *Catalogue de l'exposition, Liège, 1989*, p. 17-25.

(927) D. VERHEVE, *Le visage technologique de la Wallonie*. in: *Wallonie*, XVI (1989-2), p. 31-35.

Index op naam

(de cijfers verwijzen naar de nummers van de werken)

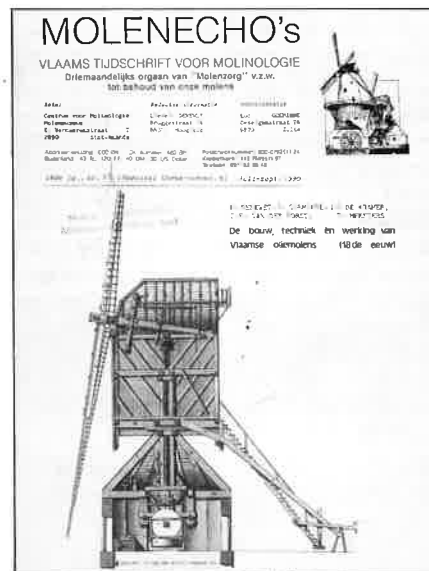
F. ACKX, 877
F. ADRIAENSEN, 899
J. ALFREY, 745
J.-Y. ANDRIEUX, 746
J. ARON, 793
A. ARTZ, 794
A. AUQUIER, 823
P. BARE, 829
P. BAUTERS, 758
G. BAVAY, 824, 825, 847
C. BAYOT, 878
A. BELTRAN, 747
M. BINNEY, 748
F. R. BOILEAU, 894
V. BOONE, 872
H. BOSSEAUX, 848
P. BRICTEUX, 789
T. BRULARD, 795
W. BRULS, 910
M. BRUNEEL, 911
M. BRUWIER, 773, 796

F. CARTEUS, 776
M. CASSIERS, 900
E. CLAUW, 764
M. COLLE-MICHEL, 887
G. CONVENTS, 912
M. COPPE, 864
S. COSSEY, 909
F. CREMERS, 874
A. DAGANT, 880
G. DALED, 787
D. DAMOISEAU, 784
M.-M. DARU-SCHOEMANN, 751
J. DAVID, 767
M. DE BEULE, 835, 900
B. DE CORTE, 901
B. DE GRAEVE, 778
R. DE HERDT, 788, 812, 902
R. DE MEIRSMAN, 921
J. DELMELLE, 881, 888
R. DELPORTE, 813
B. DE MEULDER, 810
M. DE NEVE, 814
R. DE PAEPE, 882
J. DE SCHEPPER, 781
G. DESEYN, 797
B. DESSY, 836
B. DETHIER, 837
J. DEVLESELEER, 825
D. DEVOLDER, 875, 876
J.-P. DEVROEY, 833
A. DOORNAERT, 785
J. D'OSTA, 838
M. DU BOIS, 777
J.-P. DUCASTELLE, 849
W. DUCHEYNE, 903
S. DUFOUR, 850
M. DUMOULIN, 904
P.-P. DUPONT, 768
J. DUPRE, 786
A.-M. DUTRIEUE, 905
L. ENGEN, 868
G.-H. EVERAERTS, 798, 804
R. FOULON, 826
A. FRANCOETTE, 865
C. GAIER, 865
B. GARANT, 912
H. GAUS, 778
A. GEUSSENS, 883
Ph. GHESKIERE, 820
M. GILSON, 870
R. GOSSELIN, 926
C. GOVAERTS, 913
J.-P. GRIMMEAU, 799
R. HALLEUX, 789
P. HAZEBROUCQ, 825
G. HECQ, 839
E. HELIN, 907
A. HIMLER, 800
M. HOEBANX, 769
M. HOFACK, 840
J.-M. HOREMANS, 790
H. HOSTE, 770
I. HOSTE, 890
C. HUBERTY, 768
D. ISTAZ, 799, 804
A. JACQUES, 834
A. JANSSENS, 815
A. JESPERSEN, 753, 754
F. JURION-DE WAHA, 827

W. KAEFER, 873
H. KEERIS, 922
C. KUYER, 771
M. LAFFUT, 887
E. LAGROU, 781-b
J. LEBLOIS, 791
R. LEBOUTTE, 792, 851, 887
J. LEFEBVRE, 871
P. LEFEBVRE, 789
J. LEJEUNE, 884
D. LEMAIRE, 891
E. LEROU, 816
J. LIEBIN, 796
A. LINTERS, 782, 787, 817, 855
A. LOECKX, 818
S. LOENDERS, 811
K. MAJOR, 756
H. MAJOR, 756
A. MALLIET, 908
J. MARCHAL, 822
N. MARCHAL, 822
R. MARTENS, 914
B. MERENNE-SCHOUMAKER, 845
M. MESTDAGH, 821
L. MOTQUIN, 841
P. NIJHOF, 749
P. NOTTEGHEM, 885
J. PHILIPPE, 869
A. PILLEN, 892
L. PIRONET, 832
A. PROUVEUR, 834
J. PUISSANT, 835
Y. PUNIE, 897
T. PUTNAM, 745
J. RAU, 772
S. REY, 773
L. ROBERTS, 857
N. ROSSEL, 858
M. RUFFAT, 747
P. RUTTEN, 805, 806
C. SCHAUT, 841
P. SCHOLLIERS, 761, 859
V. SMEDTS, 774
M. SMETS, 923, 924, 925
H. SONET, 915, 916, 917
R. STALLAERTS, 915, 916, 917, 918
J. C. STARMANS, 751
S. STEFFENS, 842
H. STEVENS, 752
J. STIENNON, 765
A. STROOBANTS, 856
J. STRUBBE, 886
C. THIMISTER, 919
P.-Y. THOMAS, 895
T. THOMAS, 871
Ph. TOMSIN, 775
W. TILLIE, 909
V. UYTTEBROECK, 860
D. UZZELL, 759
E. VAN AUTENBOER, 874
P. VANDELLINGEN, 880
G. VAN DE CASTEELE, 819
G. VAN DEN ABEELLEN, 779
M. VAN DEN BOSSCHE, 861
M.-C. VANDENBROEK, 819
M. VAN DER EYCKEN, 893

Als oudste, en nog steeds zeer actieve en zelfstandige afdeling van de industriële archeologie is de molinologie te aanzien.

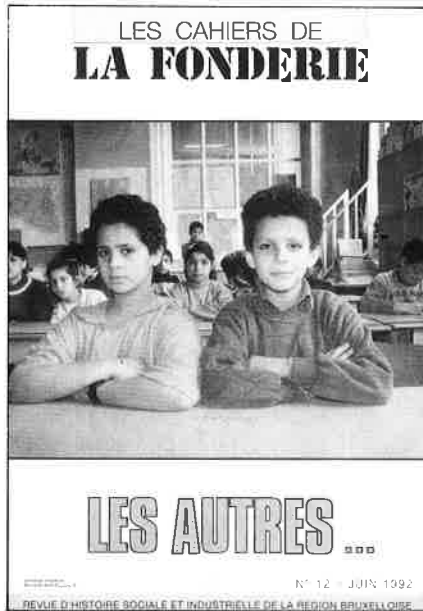
De belangrijkste kanalen zijn de rijk geïllustreerde tijdschriften 'Molenecho's' en 'Levende Molens' (dit laatste als bijlage van de 'Belgische Molenaar'). *Molenecho's*, Vlaams tijdschrift voor Molinologie is een driemaandelijks uitgave van Molenzorg (boven). Voorpagina van het maandblad *Levende Molens*, uitgegeven door de vzw *Levende Molens* (onder).

In het franstalig landsgedeelte zijn een aantal verenigingen actief als belangrijkste uitgevers op het vlak van de industriële archeologie, waaronder de *L'A.S.B.L. La Fonderie* te Brussel met haar '*Cahiers de la Fonderie*' (driemaandelijks *Revue d'Histoire sociale et industrielle de la Région Bruxelloise*) en de *L'A.S.B.L. Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles*, die in 1990 het belangrijke '*Wallonie-Bruxelles: Berceau de l'Industrie sur le continent Européen*' publiceerde.

(*Les cahiers de la Fonderie*, een periodiek voor de sociale en industriële geschiedenis van de Brusselse regio, nr. 12-juni 1992. Luc-Fr. GENICOT en J.P. HENDRICKX, *Wallonie-Bruxelles: berceau de l'industrie sur le continent Européen*, uitgegeven met steun van het Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles asbl, Louvain-la-Neuve, 1990)

H. VAN DER HAEGEN, 898
 G. VANDERHULST, 843
 C. VANDERMOTTEN, 845
 B. VAN DOORSLAAR, 852
 D. VAN HOOFF, 910
 M. VAN HOOGSTRAETEN, 755
 L. VAN LANGENDONK, 908
 D. VAN LENTE, 760
 P. VAN LINDT, 783
 J.-J. VAN MOL, 833
 G. VANSCHOENBEEK, 807
 J. VERCHEVAL-VERVOORT, 846, 853
 J.-P. VERCROYSSSE, 897
 G. VERHEEKE, 862
 D. VERHEVE, 927
 P. VERHOEST, 896, 897
 P. VERMEYLEN, 785
 H. VERMOLEN, 908
 P. VIAENE, 761, 766, 808, 809
 T. WAGEMAKERS, 777
 H. WATELET, 828
 J. WATTS, 756
 M. WATTS, 756
 R. WIELANDTS, 844
 R. WILLAUME, 846
 L. WILLEM, 866, 867
 A. WOUTERS, 863

Werkgroep Industriële Archeologie Durme Schelde

Trolleybussen

De lijdensweg van een openbaar transportmiddel Trolleybussen in België

Alhoewel reeds in 1882 een voorloper van de trolleybus door Siemens & Halske werd uitgetest, was het toch dankzij de verdere ontwikkeling van de Van de Poele trolleytang dat vanaf 1900 de eerste trolleybussen hun nog schuchtere intrede in de wereld van het transport deden.

Ook in België werd de trolleybus in gebruik genomen en werden er diverse projecten opgezet.

De studie van historicus Wim de Ridder beschrijft in eerste instantie de trolleybuslijnen te **Gent**, Antwerpen, Luik en Brussel, terwijl ook de diverse projecten van de NMVB (Etterbeke-Overijse, Mechelen-Muizen, Brussel-Grimbergen en het Brussels experiment van 1958) behandeld worden.

Het tweede luik bevat een onderzoek naar de motivatie (pro en contra) voor de invoering van trolleybussen in de behandelde steden en bij de NMVB.

Tenslotte wordt ook de houding van de maatschappij en van de politiek ten opzichte van de trolleybus geanalyseerd, zodat deze eerste publikatie over dit transportmiddel in België onmisbaar wordt voor elkeen die geïnteresseerd is in de globale transportevolutie en -politiek in Vlaanderen, Brussel of Wallonië.

Technische fiche

W. DE RIDDER, *De lijdensweg van een openbaar transportmiddel. Trolleybussen in België*. Hamme, WIADS (1993), 136 blz., ca. 20 ill.

Bestelling door storting van 595 frank op reknr. 088-2073535-58 van WIADS met vermelding 'Trolley '93'. Het boek zal in januari 1993 uitgebracht worden.

W.I.A.D.S. Vooruitgangstraat 39
 9220 Hamme
 052/47 62 35

WALLONIE-BRUXELLES :
 BERCEAU DE L'INDUSTRIE
 SUR LE CONTINENT EUROPÉEN

